

aut exprobrantibus vitam eius, atque sermones, verbum non respondebat; responsum est per creaturas, qua de ipso moriente testare sunt, per insolitas, & horribiles actiones. Vbi tot erant opera diuinitatem testificantia, minimè probations verborum requirebantur. Vnde de hac Domini taciturnitate recte dixit D. Ambrosius lib. 10. in Luc. Illud præstantissimum, ait, quod maluit se regem probare, quam dicere. Maluit se operibus probare, quam verbis dicere.

Ambros.

66.
Daniel. 1.

Theodor.

Probantur ex
sobole regia
non verbis, sed
opere.

Mandauit Rex Asaphenes proposito Eunuchorum, ut introduceret de filiis Israhel, & de semine regio, & tyranorum pueros, in quibus nulla esset macula, &c. Daniel. 1. num. 3. Et postea subdit: fuerunt inter eos de filiis Iuda, Daniel, Ananias, Misaël, & Azarias. Rex iusserset, ut de stirpe regali introducerent pueri, ergo consequenter ut regis imperium videretur impletum, dicendum erat, introducti fuerunt de semine regio, cur ergo hoc omnino prætermittitur; ut notauit Theodo- ret. apud Glossam: Licit illius, ait, in tueri mode- stiam. Cum enim supra dixerit electos è stirpe regia iuuenes formosos, & decoros, & hic personarum nomina posuerit, Tribus Iuda simpliciter mentionem facit, & regiam cognitionem occultauit. Occitllat Daniel in se, sūisque sociis regalem cognitionem, ut se ex sobole regali factis, & operibus ostenderet, non verò verbis diceret: Maluit se regem probare, quam dicere.

Ioan. 11. n. 16. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus ad condicípulos: eamus & nos, ut moriamur cum eo.

Num. 17. Venit itaque Iesus: & inuenit eum quatuor dies iam in monumento ha- benthem.

Num. 18. (Erat autem Bethania iuxta Ierosolymam quasi sta- diis quindecim)

Num. 19. Multi autem ex Iudeis ve- nerant ad Martham, & Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo.

VERSIO N E S.

Syriacus. n. 16. Ait Thomas, qui dicitur Goth. gemellus, discipulis sociis suis.

Euthym. n. 27. Et moriamur cum eo.

Syriacus. Cum igitur venisset Iesus, inuenit eum ante qua- tuor dies sepultum.

Venit autem Iesus in Be- thania (domum afflitionis.)

Arabic. n. 18. Erat autem Bethania pro- pe Ierusalem.

Syriacus. Iuxta tumulum Ierusalem.

Euthym. n. 19. Multique ex Iudeis.

Syriacus. Venerant ad Martham, & Mariam, ut lenirent cor-

da earum propter ipsa- rum fratrem.

EXPOSITIO V.

ICIT ergo Thomas. Cūm Iesu definito consilio declarasset se velle ire in Iudeam, ad quem sequendum discipuli minus alacres se ostendebant. Thomas, qui dicitur

Didymus: sic dicitus, quia Hebraicè Thomas idem est, quod Græcè, ac Latinè gemellus, seu ut vult Euthymius eodem partu, cum altero fratre natus est; sive ut obseruantur Toletus, Maldonatus, hoc nomen à maioribus acceperit, ut multi apud Græcos spurij, nigri, cum nec sint spurij, vel nigri; vel quia Didymus idem est, ac Græcè geminata; nam virtus huius Apostoli magno fructu geminata est. Eamus & nos. Alludit ad verba Domini precedentia. Eamus ad eum. Et subdit: Et moriamur cum illo. Quod est comprobatio magnæ fortitudinis, constantiæ, ac etiam amoris in Dominum, ut ait Interlin. cum eo enim volebat mori, & sine eo nolebat viuere; insinuatque Thomas, ut ait D. Cyrius, quod imperfectè adhuc cognoscet Christi potentiam, & virtutem, qua liberare poterat quoscumque volebat. Declarat etiam magnum Iudeorum odium in Christum. Nam ut ait Eusebius serm. in feria 6. post Domin. 4. Quadragies. Thomas quia tanto odio aduersus Iesum, & discipulos eius Iudeos inflammatos esse sciebat, nihil nisi mortem, & pœnam ab eis expectaret. Moriamur cum eo ait.

Venit itaque Iesus, in Bethaniam, & inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. Id est iam mortuum, & à quadriduo sepultum. Quando nuntius de morbo Lazari à sororibus missus ve- nit ad Iesum, eo die ipse mortuus, & sepultus est, ut obseruantur D. Chrysostomus, Euthymius, S. Thomas, Caietanus, & communiter alij. Deinde duobus sequentibus mansit Iesus in Bethabe- ra trans Iordanem, ut iam dixi, quarta denum die inuit Dominus. Preme, quatuor dies in monumento. Alij cum ingrediuntur sepulchri tenebras, perdunt dies, Lazarus vero ibi clarissimos habet, ut computentur; proprium est enim iustorum, ut dies umbrae perdant, & lucis, ac vite assequantur veros dies. Ad hoc respicit D. Zeno serm. de La- zaro suscitato: Sepultus est, & humatus, dum dis- nit esse, quod erat forma, vel fabula.

Erat autem Bethania. Satis notum est stadium centum, & viginti quinque habere passus, vnde quindecim stadia sunt mille octingenti septuaginta quinque passus; ac proinde quindecim sta- diis, id est duobus milliaribus Italicis, seu in no- stra Hispania, dimidia leuca. Ideo autem nota- uit Euangelista, quam proxima esset Bethania. Ierosolymis, ut rationem assignaret, cur multi ciues Ierosolymitani ad consolandas Mariam, & Martham venient Bethaniam, quod statim di- caturus erat, ut notarunt D. Cyrius, D. Chrysostomus, Theophylactus, Albertus Magnus, D. Bonaventura.

Multi autem, id est cognati, affines, ac amici, & nobiles personæ; nam hæ sorores erant diuines, nobiles, ac honoratae. Venerant ex vrbe scili- cet Ierosolymitana, de qua immediatè antea fe- cit mentionem, & ut ait Chrysostomus, multo- rum etiam testimoniis Lazari mortem confirmat, & ut etiam resurrectionis futura Lazari multi testes

67.

Interlin.

Eulcb.

Cyrill.

72.

Cyrill.

73.

Basil.

74.

Opposita sen- tencia proba- bilior.

68.

Cyrill.

75.

Beda.

76.

Chrysost.

77.

Caietan.

78.

Carthus.

79.

Maldon.

80.

Barradas.

81.

Luc.Burg.

82.

Cornel.

83.

Rupert.

84.

Chrysost.

85.

Beda.

86.

Carthus.

87.

Caietan.

88.

Rupert.

Cap. XXXV. Suscitatur Lazarus. 655

Cyrill.
Theophyl.
Rupert.
Syriacus.

testes proponantur, vt animaduerterunt D. Cyril, Theophylact. Rupert. ac alij, ut consolarentur eas de fratre suo, Syriacus habet, ut lenire corda eorum; erat enim dolor de morte fratris acerbissimus.

dammudo tacite arguere Petrum caput totius Collegij Apostolici, Andream, Ioannein, & alios primates discipulorum. Causa probitas, ac integritas dabat vires, & animum. Puteum fodit Abraham, quem cum serui regis Abimelech sibi metipis appropriavit aqua, & pecoribus. Tunc Abraham increpauit Abimelech propter pu- teum aqua, quem abstulerunt serui eius, Gen. 21. num. 25. Abraham aduenia, Abimelech Rex in suo regno residens; vnde Abraham audet eum arguere, & reprehendere: Rupertus lib. 6. in Gen. cap. 25. Pro puto aqua, ait, vir tantus regem increpat, quia videlicet res non indigna erat, presertim in illis terris, ubi naturaliter magna viua aqua copia non erat. Cum puto ablatus est magna iniuria, ac violentia facta Abraham, inde ipse habet audaciam, ut ad regem arguendo verba faciat; cum enim iustitia interuenit, & vis rationis militat, quilibet contra reges, ac principes audet stare, & loqui.

Ait Thomas: Eamus, & moriamur. Ex morte obiecta, qua homines deterrentur, & fugiunt, gero- nosus animus Thomæ non cadit, sed inde vires reauertunt, maximèque se, ac suos condiscipulos exhortatur ad viam. Masculus animus rerum dif- ficultate non opprimitur ad magna, ac ardua per- petrandam. Seneca de Prouidentia, cap. 5. His, ait, quibus deterrerim putas, incitos, libert illic stare, ubi sol trepidat: humili, & inertiis est tutus sectari, per alta virtus it.

Cum David patet exire in pugnam aduersus Goliath, multis pretendit Saül eum à proposito retrahere, dicens: Non vales resistere Philisteo isti, nec pugnare aduersus eum, quia puer es, hic autem vir bellator ab adolescentia sua, 1. Reg. 17. num. 33. Quid ad hæc David respondet: Nunc vadam, & auferam opprobrium populi. Ut Saül à pugna auer- tatur David, imbecillitatem naturæ suæ opponit ei, imperitiāque armorum obicit, fortitudinem, ac dexteritatem aduersarij exponit: His forsitan ani- mus David prosternit, ac subcumbit: Minime, sed inde firmior, ac robustior factus, ait: Nunc vadam. Expende illud, Nunc: tantis difficultati- bus auditis non trepidat animus, nec à proposito resilit, sed tanta rerum retinentia animatus cer- tissime parat gressus in pugnam. Nunc vadam. D. Basil. Seleucus orat. 14. Qua ratione, ait, à pro- posito certamine conatus es auertere, acris o Rex, ad pugnam excusisti.

7.

1. Reg. 17.

Vir fortis re-

bus arduis no-

succumbit,

sed exaci-

tur.

Seneca.

Masculi-

animus re-

rum dif-

ficultate exca-

tur.

Sceneca.

7.

Basil. Sel.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

7.

Luc. 7.

hae sancta duæ sorores, cum essent magnæ Christi affectæ, eumque hospitio recipierunt, ac per varia loca comitarentur, Luc. 8. n. 2. non solum non cœluntur à principibus extra synagogam, sed etiam ad eas conuenient, ut illi consolationis obsequium præstarent.

79.
Chrysost.
Leont.
Theophyl.
Euthym.
Basil.
Ex confide-
ratione mor-
ti odium de-
positum.

Pergit citatus Chrysostom. & dubium soluit: Consolabantur eas, vel proper vulneris magnitudinem, vel quia nobiliores reuerebantur; vel quia non mali erant, qui ad eas venerant, multi namque crediderunt, vt dicitur infra num. 45. Quas tres rationes etiam tradunt Leontius, Theophylact. Euthym. & D. Basil. Seleuc. orat. 40. qui etiam addidit aliam rationem: Vnde, ait, consolabantur Iudei dilectas à Christo, cum inter eos conuenissent, si quis cum confiteretur esse Christum, extra synagogam fieret? An ob mali communis necessitatem? Cum enim illis ante oculos esset mors, & sepultura, ex eius consideratione illum animum ebiberunt, vt odium, ac malevolentiam deponerent, benignoque affectu essent in Christi affectas. Et hæc sit prima ratio.

Secunda, assignata à Chrysostomo, quæ valde genuina videtur, quia non mali erant, qui ad eas venerant, multi namque crediderunt. Pio animo, ac affectu erant in Christum, & inde etiam in eius affectas, nam similes cum similibus facile associantur. Tertia ratio: Proper vulneris magnitudinem. Hi, qui ad eas conuenient, non erant ex humili plebe, sed ex prima nobilitate, vt iam in luce questionis ex Caietano notaui, inde ad eas visitandas se conferunt, vt earum dolorem delinirent, urbanitatisque officium persoluerent, ad quod se adstrictos agnoscabant, itavt, ne tali muneri deficerent se imminentis vitæ discrimini offerre non dubitauerint.

80.
Chrysost.

Quarta ratio, Ait Chrysostomus: Nobiliores reuerebantur. Coniuauerant Iudei vt Christi auditores à synagoga excluderent; modo tamen ad has Christi alumnas se conferunt, nobiliores reuerebantur. Cum enim humano respectu duceretur, à sua lege immunes cœlebant eas, iu quibus dignitas, potestas, ac honor imminebat. Lex erat à Domino lata, Leuit. 13. num. 46, vt leprosus extra ciuitatem habitat. Ozias vero rex, quia presumpsit adolere incensum Domino tanquam Sacerdos, percussus est lepra, quæ in fronte eius apparuit. Tamen Sacerdotes, ac Leuita dissimulauit, & Oziam Ierosolymis commorari sinunt, vt patet ex 2. Paralip. cap. 26. num. 21. Et habitavit in domo separata plena lepra. Cur Pontifices, ac Sacerdotes, qui pro lege pugnare debabant, tacent, ac dissimulant? D. Chrysost. homil. 4. in Isaiam: Exiit Rex, ait, cum lepra, nec tamen eiecerunt eum è ciuitate; Regiam dignitatem reuererunt. Et forte vt à rigore legis regem eximerent, interpretati sunt regem à lege esse exemptum. Vide supra cap. 18. q. 19. n. 150.

Leuit. 13.
Potentes fa-
culi à lege
eximuntur.

2. Paral. 26.
Chrysost.

Ioan. 11. n. 20. Martha ergo vt audivit, quia Iesus venit, occurrit illi: Maria autem domi sedebat.

Num. 21. Dicit ergo Martha ad Iesum: Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus.

Num. 22. Sed nunc scio, quia quæ-

cumq; poposceris à Deo, dabit tibi Deus.

Num. 23. Dixit illi Iesus: Resurget frater tuus.

VER SION E S.

Arabic. n. 20. Ut audiuit aduentum Iesus, exiit, vt occurreret illi.

Syriacus. Exit ei obuiam.

Vatablus. Maria domi desidebat.

Syriac. n. 21. Domine mi, si hic fuisses, mortuus non fuisset frater meus.

Vatabl. n. 22. Poposceris à Deo, datus sit tibi Deus.

Gracus. Concedet tibi Deus.

Syriac. n. 23. Surrecturus est frater tuus.

EXPOSITIO VI.

MA RTHA ergo vt audiuit, quia Iesus venit. Appropinquante Christo fama illius aduentum præcurrerit, quod solum Marthæ ignorante sorore denuntiatur est, vt docent

D. Chrysostom. Theophylact. Euthym. Leont. D. Thomas, D. Bonavent. Martha ergo sola Domini aduentum cognovit, tum quia cùm ipsa esset valde sollicita circa ea, quæ ad familiam spectabat, tum cùm extitisset senior soror, veluti matrona, vt ait Carthusianus totam domum gubernabat, inde ad eam tanquam familiæ caput omnia deferebantur. Occurrerit illi, pra amoris magnitudine, vt audiuit Christi aduentum non potuit se domo continere, sed extra contempta omni comitate, & oblitera luctus præsentis occurrit ad eum. D. Basil. Seleucus orat. 40. Occurrerit Christo Iudea adhuc adolescenti. Vides amorem viuacem. Cur Martha Christi aduentum modo non significauit sorori? Respondeo. Primo; quia fortè occurfus aduentantis Christi nullam mortuam patiebatur. Secundo. Martha sequestrata à tumultu voluit cum Domino singulariter agere; Iudei, qui aduenient, vt sorores consolarentur, erant cum Maria, ac proinde à Martha eam vocasset, simul Iudei eam lequerentur, & inde fieret multus tumultus, vt obseruarunt Leontius, Albert. Magn. & alij, imò etiam aliqualis & conuentio; nam ipsa sciebat, vt ait D. Thomas, quod Iudei conspirauerant in Christum, & ideo ipsa voluit prius secreto agere, & nata bona spe de resurrectione, dixit ei Christus, Resurget frater tuus, tunc soror vocat, vt notat Chrysost.

Dixit ergo Martha ad Iesum. Ut notant Diuus Chrysost. homil. 61. & D. Basil. Seleuc. orat. 40. Martha intra Christum, non in lamenta, gemitus, ac ululatus protrumpit, vt solet fieri quando lugentes nosos conspicunt, sed accedens propè Magistrum ipsum deuenerata est. Et duo dicit, vt notat D. Thom. vnum respiciens præteritū: Domine si fuisses hic, frater meus non esset mortuus, alterum futurum; quæcumque poposceris à Deo. Quantum ad primum: Domine si fuisses hic. Cum modestia, ac reverentia se habet Martha cum Christo. Nec de absentia, nec de mora quætitur, quod cum audisset amici mortuum, curatum non venerit citad.

82.

Chrysost.
Theophyl.
Euthym.
Leont.
D. Thom.
Bouauent.
Carthu.

August.
Caetan.
Luc. Burg.

Chrysost.

Cyrill.

Chrysost.

Cap. XXXV. Suscitatur Lazarus. 657

Rupert.

Amans nee
Iesus ladit
amicum.

1. Cor. 13.

Chrysost.

Cyrill.

Theophyl.

Carthu.

Judicia hu-
mana deci-
piuntur.

Chrysost.
Euthym.
Alb. Magn.

D. Bonavent.

84.

Chrysost.

Cyrill.

August.
Caetan.
Luc. Burg.

85.

August.
Chrysost.
Beda.
Rupert.

Leont.
Alb. Magn.

D. Thom.

Chrysost.

citad. Sed vt ait Rupertus lib. 10. in Ioan. Reverentiam Domino seruans, & dilectionem ledere cauens;

humili tantum fide omnipotentiam fatetur amantis. Qui vere amat, nec Iesus ledit amicum: Charitas enim patiens est, 1. Corinth. 13. num. 4. Tacite tamen obicit, vt volunt D. Chrysostom. D. Cy-

rill. Theophylact. Carthusian, quod accepto nuntio seruus venerit; Frater meus non fuisset mortuus;

quia certa erat de Domini clementia, quod si vi-

disset fratrem morientem, ei beneficium sanitatis non denegasset: Ecce quomodo decipiuntur hu-

mana iudicia, dolet Martha de morte Lazarus, cum

mors eius maximè conueniens fuit, per illam mortem glorificandus fuit Filius Dei, eiusque amor in Lazarum, ac sorores manifestandus, la-

chrymatum enim Dominus, & sepultum suscitavit;

declaravit etiam imperfecta fides Martha, nondum enim sciebat absente sanare potuisse, quod si crederet dixisse, Domine si voluisses, frater meus non fuisset mortuus, nondum eum credebat

Deum, sed virum insignis sanctitatis, & ideo di-

xit: Quæcumque poposceris à Deo, &c. vt notarunt Chrysostom. Euthym. Albert. Magn. D. Thomas,

D. Bonavent.

Sed & nunc scio, quia quæcumque poposceris à Deo. Loquitur Martha de Christo, non tanquam de Deo, sed vt de viro insigni sanctitatis, vt modo dixi: Ac si de bono quadam, & probato humanum inquireret, ait Chrysost. datus tibi Deus. Ac si dicat:

Si poscas à Deo resuscitatum Lazarum, licet quadrupedum sepultum impetrabis. Existimat, vt ait Cyrus, quod non venerat, vt Lazarum suscitat, sed vt se, ac Mariam consolaretur, tamen humiliter resignatur in Christi voluntatem, vt ex

D. August. dicam quæst. seq. Caet. tamen, Lucas Burgenf. dicunt, quod Martha fratri resuscitationem non intenderet, quod hæc dixit, vt ostendet Christi potentiam, ac veritatem in verbis suis: Infirmitas non est ad mortem. Licet sensum non intelleixerit. De hoc expositione sequenti.

Dixit illi Iesus, Resurget frater tuus. Et hac Christi responsio patet, quod Martha de resurrectione loquebatur. Et ad ea, quæ Martha di-

xerat de eius absentia nil responderet, sed verba dirigit ad ea, quæ spectabant ad præfens miraculum, & vt bene notarunt D. Augustin. Chrysost.

Beda, Rupertus, non dixit quando resuscitatum sit Lazarus, nec se eum suscitatum, sed modestæ causa tacitè, & ambigue loquitur, sensimque mulierem euicit ad cognitionem tanti miraculi. Et cum Martha dixisset: Scio, quia quæcumque poposceris à Deo, datus tibi Deus. Ad hoc etiam non responderet Christus, poterat enim dicere, etiamsi non poposcero, faciam; cum mea potestas æqua-

lis sit cum Patre. Hec tamen non dixit Christus, vt notauit D. Chrysost. homil. 61. Nam si dixisset, ait, à me ipso omnia facio, molestiora, & supra mulieris intelligentiam fuissent: dicendo autem resurget medium tenuit. Si dixisset quod à se facere poterat, & quod potestas sua esset æqualis cum Patre, hoc cum spectaret ad cognitionem mysterii Tri-

nitatis, multum erat supra mulieris intelligentiam, quæ erat imperfecta in fide, & quod etiam aliquid non præfuit, ac præmissa oratione fieret, molestiora, & supra mulieris intelligentiam fuissent.

Et secundò. D. Bernard. tract. de gradibus humiliat., gradu duodecimo: O sanctæ mulieres, ait, Bernard.

Christi familiæ, si fratrem vestrum mortuum, lu-

getis, cur eius misericordiam non flagitatis? Respon-

dent: Si melius tanquam non orantes oramus, sic efficiacius tanquam diffidentes confidimus. Exhibemus fidem, & perhibemus effectum, scit ipse, cui non es opus, vt aliquid dicatur, quid desideremus? Scimus quidem quod omnia potest; sed hoc tam grande mi-

raculum, est eius subest potest; multum tamen excedit uniuersa merita humilitatis nostra. Denique quod nostris meritis deest, verecundia fortasse supplebit. Quæ verba alte, ac profundè sunt expen-

denda.

Et primò. Quod nostris meritis deest, verecundia fortasse supplebit: præ humilitate, modestia, ac verecundia suis meritis parum confusa Martha non audet petere, tanta tamen animi demissione, dum non audet orare multum exorat; Ipsa humiliata verecundia, magna est negotiatio, vt obtineat.

Secundò. Scit ipse, cui non est opus, vt aliquid dicatur, quid desideremus? Benè sciebat Martha: Quod Iesus ipsam, ac sororem eius Mariam, & Lazarum diligebat, vt hic exprimit Euangelista, num. 5. Non petit ergo, apud se certum habebat sufficere quod scit ipse quid desideremus. Nam inter diligentes non requiruntur preces, abundans est leuis voluntatis insinuatio. Tertiò. Melius tanquam non orantes oramus. Exhibemus fidem, perhibemus effectum. Non petit Martha, nam ipse affectus ad orationem fratris resurrectionem ne-

gotiat; sic potens est oratio, vt ante orationis initium, illius affectus multum valeat optatum obtinere, ac impetrare. Ait Regius Yates Psal. 4.

num. 2.

Q VÆSTIO X.

Quare Martha non postulat expresse à Christo resurrectionem fratris sui, cum de ipso fateatur: Scio, quia quæcumque poposceris à Deo, dabit tibi Deus?

86.
Bernard
Ratio dif-
ficultatis.